

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року,
протокол № 2

Ректор університету, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2024 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Земельне право»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
(для здобувачів
набору 2019-2021 років)**

РОЗРОБНИК:

завідувач кафедри трудового, земельного та
господарського права, доктор юридичних наук,
професор
28 серпня 2024 року

_____ Іван КОСТЯШКІН

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри трудового,
земельного та господарського права
28 серпня 2024 року, протокол № 1

Завідувач кафедри,
доктор юридичних наук, професор
28 серпня 2022 року

_____ Іван КОСТЯШКІН

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
28 серпня 2024 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг– 1,04ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	2
2.	Заплановані результати навчання	–	3
3.	Програма навчальної дисципліни	–	5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	7
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	7
	4.2. Аудиторні заняття	–	8
	4.3. Самостійна робота студентів	–	8
5.	Методи навчання та контролю	–	8
6.	Схема нарахування балів	–	9
7.	Рекомендована література	–	9
	7.1. Основна література	–	9
	7.2. Допоміжна література	–	10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	12

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	08 Право
2.	Код і назва спеціальності	–	081 Право
3.	Назва спеціалізації	–	спеціалізація не передбачена
4.	Назва дисципліни	–	Земельне право
5.	Тип дисципліни	–	обов'язкова
6.	Код дисципліни	–	ОДПП.1.2.19
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	четвертий
10.	Семестр	–	Сьомий (ДФ), восьмий (ЗФ)
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,5/ 105
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	50
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	47,6
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	30
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	60
	% від загального обсягу тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	20
	самостійної роботи	–	40
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	55
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	52,4
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	2,2
	% від обсягу аудиторних годин	–	2,2
	аудиторні заняття (годин)	–	14
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	13
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	10
	% від обсягу аудиторних годин	–	71
	аудиторні заняття (годин)	–	4
	% від обсягу аудиторних годин	–	29

самостійна робота (годин)	– 91
% від загального обсягу	– 87
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2,2
самостійної роботи	– 2,2
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ОДПП 1.2.6. Конституційне право України ОДПП 1.2.8. Цивільне право; ОДПП 1.2.12. Адміністративне право; ОДПП 1.2.15. Господарське право
2) супутні дисципліни	– ВДПП 2.2.29. Містобудівне право
3) наступні дисципліни	– ОДПП.1.2.21. Екологічне право; ВДПП 2.2.33. Аграрне право
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Земельне право» забезпечує формування таких компетентностей відповідно до ОПП «Бакалавр права»:

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні компетентності:

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання:

- РН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.
- РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
- РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
- РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
- РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
- РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
- РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
- РН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
- РН 14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
- РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- РН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
- РН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
- РН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
- РН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.
- РН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.
- РН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання (здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату;
1.2)	називати закони, що регулюють земельні правовідносини;
1.3)	знати підстави та порядок набуття та припинення права власності на земельну ділянку;
1.4)	характеризувати особливості правового режиму окремих категорій земель;
1.5)	визначати порядок землекористування.
2. Розуміння (здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)	
2.1)	пояснювати зміст дефініцій основних термінів, що розкривають суть земельних правовідносин;
2.2)	визначати специфіку земельного законодавства;
2.3)	характеризувати особливості регулювання земельних правовідносин;
2.4)	встановлювати механізм реалізації земельних прав;
2.5)	розуміти особливості використання окремих категорій земель

3. Застосування знань (здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)	
3.1)	аналізувати сучасні проблеми земельного законодавства;
3.2)	віднаходити шляхи вирішення проблем, що можуть виникнути при реалізації права на землю;
3.3)	аналізувати юридичні факти;
3.4)	правильно застосовувати норми земельного права;
3.5)	складати процесуальні документи, спрямовані на захист земельних прав.
4. Аналіз (здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)	
4.1)	виділяти головні положення (завдання, пропозиції, оцінки тощо), викладені в нормативно-правових актах;
4.2)	порівнювати різні категорії земель та їх призначення;
4.3)	аналізувати наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель;
4.4)	обчислювати строки подачі документів для набуття права на земельною ділянкою;
5.5.)	класифікувати суб'єктів права власності на землю.
5. Синтез (здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)	
5.1)	аргументувати потребу складання процесуальних документів;
5.2)	пропонувати зміни до чинних актів земельного законодавства;
5.3)	встановлювати механізм набуття і реалізації права на землю;
5.4)	пояснювати порядок припинення прав на землю;
5.5)	узагальнювати механізм управління в галузі використання та охорони земель
6. Оцінювання (здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)	
6.1)	порівнювати способи захисту земельних прав;
6.2)	узагальнювати правове значення моніторингу земель;
6.3)	пояснювати суть діяльності Державного земельного кадастру;
6.4)	співвідносити шкоду, завдану через порушення земельних прав, з відповідальністю.
7. Створення (творчість) (здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)	
7.1)	розробляти проекти нормативно-правових актів за завданою ситуаційною задачею;
7.2)	готувати позовну заяву про захист порушених прав;
7.3)	складати проектну документацію для виділу земельної ділянки в натурі;
7.4)	розробляти програмні документи;
7.5)	придумувати ситуативні завдання та готувати необхідні документи для її вирішення.

3. Програма навчальної дисципліни

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, джерела і система земельного права

Історичні передумови виникнення земельного права та періодизація його розвитку в Україні. Роль землі в житті суспільства. Землі як об'єкт правової регламентації.

Поняття та особливості земельних відносин, що складають предмет земельного права. Предмет земельного права України. Розширення предмету земельного права в умовах земельної реформи.

Особливості земельного права як галузі права. Широке та вузьке розуміння предмету земельного права.

Загальна характеристика сучасного земельного законодавства України. Поняття і особливості джерел земельного права. Класифікація джерел земельного права.

Конституційні засади земельного права. Конституційні основи регулювання відносин власності на землі.

Закони як джерела земельного права. Земельний кодекс України в системі джерел земельного права.

Підзаконні нормативно-правові акти як джерела земельного права. Значення указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, відомчих актів як джерел земельного права.

Нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування як джерела земельного права. Роль локальних нормативно-правових актів у правовому регулюванні земельних відносин.

Значення судової та іншої практики в регулюванні земельних відносин. Роль міжнародних договорів, в регулюванні земельних відносин.

Принципи і методи земельного права. Імперативний та диспозитивний методи правового регулювання земельних відносин.

Система земельного права. Загальна та особлива частини земельного права. Основні інститути земельного права.

Співвідношення земельного права із суміжними галузями права. Співвідношення земельного права з конституційним і адміністративним правом. Земельне право і цивільне право. Співвідношення земельного права з екологічним правом. Земельне право як наука та навчальна дисципліна.

Тема 2. Земельні правовідносини

Земельно-правові норми, їх особливості та види. Матеріальні та процесуальні норми земельного права,

Поняття та особливості земельних правовідносин.

Класифікація земельних правовідносин. Поділ земельних правовідносин за категоріями земель, інститутами земельного права.

Первинні та вторинні, матеріальні та процесуальні земельні правовідносини.

Структура земельних правовідносин.

Суб'єкти земельних правовідносин.

Об'єкти земельних правовідносин.

Зміст земельних правовідносин. Способи визначення змісту земельних правовідносин. Суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів земельного права.

Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.

Тема 3. Правове регулювання земельної реформи в Україні

Економічні, соціальні та правові передумови реформування земельних відносин в Україні.

Мета і завдання земельної реформи; правовий механізм її здійснення. Правові, економічні, організаційні, соціальні, екологічні та інші заходи реформування земельних відносин.

Реформування земельних правовідносин та їх вплив на вдосконалення земельного законодавства.

Співвідношення земельної та аграрної реформи.

Основні етапи здійснення земельної реформи в Україні, їх особливості і специфіка правового забезпечення. Специфіка реформування земельних відносин у сфері сільськогосподарського виробництва.

Об'єкти, суб'єкти та зміст земельної реформи.

Юридичні способи та гарантії здійснення земельної реформи.

Правові проблеми подальшого реформування земельних відносин в Україні.

Тема 4. Право власності на землю в Україні

Землі як об'єкт права власності. Поняття та юридичні ознаки земельної ділянки.

Поняття та основні ознаки права власності на землю. Особливості права власності на землю. Зміст права власності на землю.

Форми права власності на землю. Еволюція форм права власності на землю в Україні.

Суб'єкти, об'єкти, зміст права власності на землю.

Право приватної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, зміст. Юридичні та фізичні особи як суб'єкти права власності на землю.

Право комунальної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, зміст. Особливості реалізації права власності на землю територіальними громадами.

Право державної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, зміст. Землі державної власності, що не можуть передаватися у комунальну та приватну власність.

Право власності на землю іноземних держав.

Спільна власність на землю.

Права та обов'язки власників земельних ділянок.

Юридичні підстави виникнення, зміни та припинення права власності на землю в Україні, їх особливості для різних суб'єктів.

Юридичні форми захисту права власності на землю. Гарантії права власності на землю.

Проблеми вдосконалення інституту права власності на землю в Україні.

Тема 5. Правові підстави набуття та припинення права власності на землю

Поняття та загальна характеристика правових форм набуття права власності на землю. Адміністративно-правові та цивільно-правові форми набуття права власності на землю.

Поняття та юридичні підстави приватизації земель за діючим законодавством.

Загальна характеристика законодавства України у сфері приватизації земель. Співвідношення правового забезпечення приватизації землі та приватизації майна.

Суб'єкти приватизації земель. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянами.

Особливості приватизації окремих земельних ділянок. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами. Юридичні гарантії здійснення приватизації земель.

Розмежування приватизації земель та інших правових форм набуття права власності на землю.

Придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод. Купівля-продаж та дарування земельних ділянок як правові форми набуття права власності на землю.

Продаж земельних ділянок державної та комунальної власності.

Продаж земельних ділянок на конкурентних засадах. Земельний аукціон. Спадкування та інші правові форми набуття права власності на землю. Особливості набуття права власності на землі несільськогосподарського призначення для зайняття підприємницькою діяльністю.

Зміст угод про перехід права власності на земельні ділянки. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).

Набуття права власності на землю шляхом виділення в натурі належного їм земельного паю. Поняття та порядок паювання земель. Правова природа земельного паю.

Обіг прав на земельні ділянки товарного сільськогосподарського призначення.

Підстави припинення права власності на землю.

Тема 6. Правові форми землекористування.

Загальна характеристика прав на землю осіб - не власників земельних ділянок. Види прав на землю не власників земельних ділянок. Принципи здійснення прав на землю не власників земельних ділянок.

Поняття та гарантії реалізації права загального землекористування громадян.

Право постійного користування земельними ділянками. Права та обов'язки землекористувачів. Порядок надання у постійне користування земельних ділянок юридичним особам.

Поняття та правове регулювання оренди землі. Право на оренду землі. Договір оренди земельної ділянки та його істотні умови. Порядок укладення договору оренди землі.

Предмет, сторони та зміст договору оренди земельної ділянки. Суборенда земельної ділянки. Права третіх осіб на орендовану земельну ділянку.

Форма та порядок державної реєстрації договору оренди землі. Термін договору оренди землі.

Права та обов'язки орендодавців та орендарів. Захист прав орендаря та орендодавця.

Орендна плата за землю та форми орендної плати. Зміна орендної плати. Зміна, припинення, розірвання та поновлення договору оренди землі.

Відповідальність сторін за невиконання зобов'язань за договором оренди землі.

Право емфітевзису. Право суперфіцію. Право земельного сервітуту. Види права земельного сервітуту. Порядок встановлення земельних сервітутів. Дія земельного сервітуту. Припинення земельного сервітуту.

Добросусідство. Зміст добросусідства. Обов'язки щодо визначення спільних меж. Спільне використання межових споруд.

Тема 7. Правові форми обмеження та обтяження земельних прав. Особливості реалізації земельних прав в умовах військового стану.

Поняття обмеження та обтяження прав на землю. Суспільні інтереси та права власників земельної ділянки.

Підстави обмеження та обтяження прав на земельну ділянку. Правові форми обмеження та обтяження земельних прав.

Охоронні зони. Зони санітарної охорони. Санітарно-захисні зони. Зони особливого режиму використання земель.

Обмеження земельних прав земельних прав в умовах військового стану.

Тема 8. Правові форми управління в галузі використання, відтворення та охорони земель

Поняття та загальна характеристика управління в галузі використання та охорони земель. Зміст та види управління в галузі використання та охорони земель.

Система органів державного управління земельним фондом та їх повноваження у сфері використання та охорони земель. Державний комітет України по земельних ресурсах та його органи на місцях. Повноваження органів виконавчої влади в галузі земельних відносин.

Компетенція органів місцевого самоврядування в сфері управління використанням та охороною земель.

Функції державного управління земельним фондом та їх види. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень. Межі районів, сіл, селищ, міст, районів у містах. Органи, які приймають рішення про встановлення та зміну меж адміністративно-територіальних утворень.

Надання земель у користування та вилучення земель для державних та громадських потреб.

Планування використання земель. Загальнодержавні програми використання та охорони земель. Регіональні програми використання та охорони земель. Природно-сільськогосподарське районування земель. Зонування земель.

Державний земельний кадастр. Поняття, завдання, зміст державного земельного кадастру. Державна реєстрація земельних ділянок.

Землеустрій: поняття, завдання та зміст.

Контроль за використанням та охороною земель.

Моніторинг земель: поняття, види, порядок ведення.

Земельні спори: поняття, види.

Загальна характеристика плати за землю та її форми. Об'єкти та суб'єкти плати за землю.

Пільги щодо плати за землю.

Обчислення і строки сплати земельного податку, використання коштів від плати за землю.

Грошова оцінка землі.

Тема 9. Правова охорона земель

Поняття, цілі та завдання правової охорони земель. Зміст і порядок охорони земель.

Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Рекультивація порушених земель. Охорона земель від забруднення та засмічення. Вимоги до проектування та експлуатації споруд та будівель.

Завдання та зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Санітарна охорона земель. Консервація земель. Використання техногенне забруднених земель.

Тема 10. Правове регулювання вирішення земельних спорів

Підвідомчість земельних спорів. Процедура вирішення земельних спорів.

Поняття та значення земельного процесу. Співвідношення процесуальних норм земельного права із адміністративним, цивільним та кримінальним правом.

Земельно-процесуальні норми та земельно-процесуальні відносини.

Вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування.

Способи захисту земельних прав.

Тема 11. Відповідальність за порушення земельного законодавства

Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

Поняття, склад та види земельних правопорушень як підстав юридичної відповідальності. Особливості складу земельних правопорушень. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Адміністративна відповідальність за порушення земельного законодавства. Дисциплінарна відповідальність за порушення земельного законодавства. Кримінальна відповідальність за порушення земельного законодавства. Цивільно-правова відповідальність за порушення земельного законодавства.

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам і втрат лісгосподарського виробництва. Земельно-правова відповідальність.

Тема 12. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення

Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення. Сільськогосподарські та несільськогосподарські угіддя.

Поняття та особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Пріоритет сільськогосподарського землекористування.

Суб'єкти сільськогосподарського землекористування: їх права та обов'язки щодо використання та охорони земель сільськогосподарського призначення.

Правові форми використання земель сільськогосподарського призначення. Право власності на землі сільськогосподарського призначення. Право та види сільськогосподарського землекористування.

Особливості правового забезпечення обігу земель сільськогосподарського призначення.

Оренда земель сільськогосподарського призначення.

Правовий режим земель фермерського господарства.

Правовий режим земельних ділянок особистих селянських господарств.

Землі для сінокошення, випасання худоби, городництва.

Плата за використання земель сільськогосподарського призначення.

Фіксований сільськогосподарський податок.

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Особливості вилучення сільськогосподарських земель.

Особливості правової охорони земель сільськогосподарського призначення.

Тема 13. Правовий режим земель житлової та громадської забудови

Поняття, цільове призначення та склад земель житлової та громадської забудови.

Законодавство, що визначає правовий режим земель житлової та громадської забудови.

Особливості правового режиму земель житлової та громадської забудови. Види земель населених пунктів, їх межі. Встановлення та зміна меж населених пунктів.

Землі міст. Землі селищ міського типу. Землі сільських населених пунктів. Земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва.

Земельні ділянки житлово-будівельних (житлових) і гаражно-будівельних кооперативів.

Земельні ділянки багатоквартирних жилих будинків.

Правові форми використання земель житлової та громадської забудови.

Планування та забудова земель населених пунктів. Генеральний план населеного пункту. План земельно-господарського устрою. Право власності на землі населених пунктів. Спільна власність на земельну ділянку у населеному пункті. Конкурси та аукціони по продажу земельних ділянок у населених пунктах. Специфіка управління в сфері використання та охорони земель населених пунктів.

Особливості правової охорони земель населених пунктів. Приміська та зелена зони.

Тема 14. Правовий режим земель водного фонду

Поняття та склад земель водного фонду. Водоохоронні зони.

Загальна характеристика та особливості правового режиму земель водного фонду. Законодавство, яке визначає правовий режим земель водного фонду.

Роль Водного та Земельного кодексів в регламентації правового режиму земель водного фонду.

Правові форми використання земель водного фонду. Право власності на землі водного фонду. Право користування землями водного фонду.

Особливості управління в галузі використання та охорони земель водного фонду.

Правові заходи охорони земель водного фонду.

Прибережні захисні смуги. Смуги відведення.

Берегові смуги водних шляхів.

Право власності на землі водного фонду.

Право користування землями водного фонду.

Відповідальність за порушення правового режиму використання та охорони земель водного фонду.

Тема 15. Правовий режим земель лісогосподарського призначення

Поняття та склад земель лісогосподарського призначення.

Загальна характеристика та особливості правового режиму земель лісогосподарського призначення. Законодавство, що визначає правовий режим земель лісогосподарського призначення.

Регламентація правового режиму земель лісогосподарського призначення Лісовим та Земельним кодексами України.

Правові форми використання та охорони земель лісогосподарського призначення. Порядок та види використання земель лісогосподарського призначення.

Особливості управління в галузі використання та охорони земель лісогосподарського призначення.

Право власності на землі лісогосподарського призначення. Право користування землями лісогосподарського призначення.

Право лісового землекористування, його суб'єкти, об'єкти, зміст. Відповідальність за порушення правового режиму використання та охорони земель лісогосподарського призначення.

Тема 16. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення

Поняття та юридична природа режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

Поняття та склад земель природно-заповідного фонду. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Особливості правового режиму земель, зайнятих природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, регіональними ландшафтними парками, заказниками та іншими об'єктами природно-заповідного фонду.

Використання земель природно-заповідного фонду.

Землі іншого природоохоронного призначення та особливості їх правового режиму.

Тема 17. Правовий режим земель оздоровчого призначення

Поняття та склад земель оздоровчого призначення. Загальна характеристика та особливості правового режиму земель оздоровчого призначення. Законодавство, що визначає правовий режим земель оздоровчого призначення.

Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення.

Округи і зони санітарної (гірничо-санітарної) охорони курортів.

Правові форми використання земель оздоровчого призначення. Суб'єкти, об'єкти та зміст права оздоровчого землекористування.

Тема 18. Правовий режим земель рекреаційного призначення

Поняття та склад земель рекреаційного призначення. Особливості правового режиму земель рекреаційного призначення. Законодавство, що визначає правовий режим земель рекреаційного призначення.

Правові форми використання земель рекреаційного призначення. Суб'єкти права рекреаційного землекористування. Об'єкти права рекреаційного землекористування. Зміст, підстави виникнення, зміни та припинення права рекреаційного землекористування.

Тема 19. Правовий режим земель історико-культурного призначення

Поняття та склад земель історико-культурного призначення.

Загальна характеристика та особливості правового режиму земель історико-культурного призначення. Законодавство, що визначає правовий режим земель історико-культурного призначення.

Правові форми використання земель історико-культурного призначення.

Право історико-культурного землекористування, його суб'єкти, об'єкти та зміст.

Правові форми та методи охорони земель історико-культурного призначення.

Зони охорони пам'яток та їх правовий режим.

Статус територій, пов'язаних з охороною культурної спадщини. Дозволи на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт.

Тема 20. Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення.

Поняття і загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого несільськогосподарського призначення.

Правове регулювання у галузі використання, відтворення та охорони земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого несільськогосподарського призначення.

Особливості правового режиму земель промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого несільськогосподарського призначення.

Правовий режим земель промисловості та особливості їх законодавчої регламентації. Особливості права промислового землекористування.

Санітарно-захисні зони.

Правовий режим земель транспорту. Склад і призначення земель транспорту та особливості їх правової регламентації. Право транспортного землекористування. Землі

залізничного транспорту. Землі морського транспорту. Землі автомобільного транспорту. Землі повітряного транспорту. Землі трубопровідного транспорту.

Правовий режим використання земель зв'язку, ліній електропередач та іншого комунікаційного призначення. Склад і призначення земель зв'язку, ліній електропередач та іншого комунікаційного призначення та особливості їх законодавчої регламентації. Право користування землями зв'язку, ліній електропередач та іншого комунікаційного призначення.

Правовий режим земель оборони. Склад і призначення земель оборони та особливості їх законодавчої регламентації. Специфічні ознаки правового режиму земель оборони. Право оборонного землекористування.

Форми і методи захисту правового режиму земель промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення.

Поняття, склад та особливості правового режиму земель для користування надрами. Законодавство, яке визначає правовий режим земель для користування надрами.

Суб'єкти права на землі для користування надрами.

Об'єкти права на землі для користування надрами.

Надання земель для користування надрами.

Рекультивация порушених земель і повернення земель у господарський обіг.

Тема 21. Порівняльно-правовий аналіз земельного права зарубіжних країн

Загальна характеристика правового регулювання земельних відносин у зарубіжних країнах.

Право власності на землю у зарубіжних країнах. Правові питання оренди земель у зарубіжних країнах. Загальна характеристика зарубіжного законодавства про земельну реформу.

Правові питання розвитку земельного ринку в умовах проведення земельної реформи.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Предмет, джерела і система земельного права України	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
2. Земельні правовідносини	3	-	-	-	-	3	3			-	-	3
3. Правове регулювання земельної реформи в Україні	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
4. Право власності на землю в Україні	6	2	2	-	-	2	6	1	1	-	-	4

5. Правові підстави набуття та припинення права власності на землю	12	4	4	-	-	4	12	1	1	-	-	10
6. Правові форми землекористування.	6	2	2	-	-	2	6	2	2	-	-	2
7. Правові форми обмеження та обтяження земельних прав. Особливості реалізації земельних прав в умовах військового стану.	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
8. Правові форми управління в галузі використання, відтворення та охорони земель	6	2	2	-	-	2	6	2	-	-	-	4
9. Правова охорона земель	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4
10. Правове регулювання вирішення земельних спорів	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
11. Відповідальність у земельному праві	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	6
12. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення	6	2	2			2	6	-	-	-	-	6
13. Правовий режим земель житлової та громадської забудови	4	2	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4
14. Правовий режим земель водного фонду та лісогосподарського призначення	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
15. Особливості правового режиму земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
16. Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
17. Порівняльно-правовий аналіз земельного права	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4

зарубіжних країн												
Усього годин	105	30	20	-	-	55	105	10	4	-	-	91

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, форми проведення, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до окремих тем.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекцій застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- імітація судового процесу та інші ділові ігри;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих процесуальних документів.

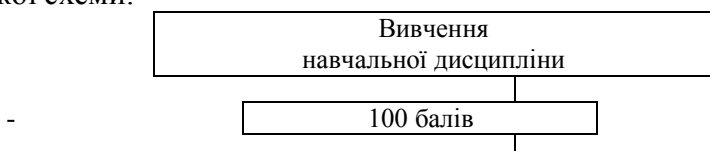
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

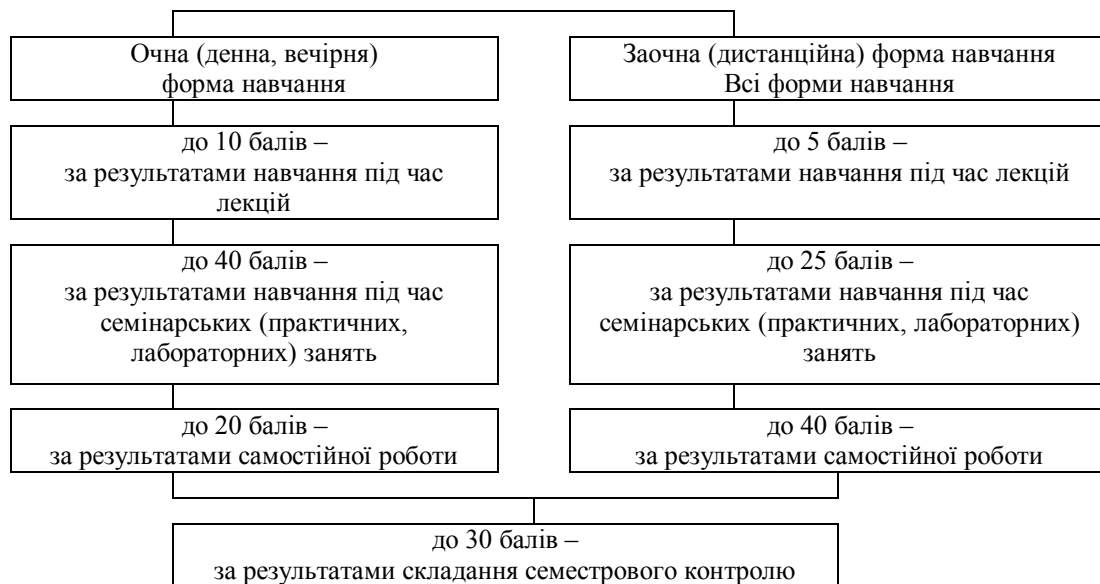
- 1) усне опитування на семінарських заняттях;
- 2) оцінювання розв'язку практичних завдань;
- 3) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;
- 4) захист підготовленого звіту з ІНДЗ.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену по ключових питаннях земельного права.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендована література

7.1. Основні джерела

7.1.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України. *Голос України*. 1996. 13.07.96.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. *Урядовий кур'єр*. 2001. №211-212, 15.11.2001.
3. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. № 3852-ХІІ (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404-IV). *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 21. Ст.170.
4. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.
5. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
8. Про оренду землі: Закон України від 6.10.1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 10. Ст. 102.
9. Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 р. *Урядовий кур'єр*. 16.02.2000.
10. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 7.02.2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 30. Ст. 204.
11. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.
12. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 22.05.2003 р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 26. Ст. 1252.
13. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 25. Ст. 1178. Ст. 122.
14. Положення про моніторинг земель: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.1993 р. № 661. ЗП Уряду України. 1994. № 1. Ст. 5.

15. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350.
16. Про державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 року № 3613–VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 60. Ст. 2405.
17. Про Стратегію сталого розвитку Україна – 2020: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. *Урядовий кур'єр*. 2015. 15 січня. № 6.
18. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні: Закон України від 10 липня 2018 року № 2498-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 60. Ст. 277.
19. Про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких інших законодавчих актів щодо протидії рейдерству: Закон України від 5 грудня 2019 року № 0858 (проект). URL: www.rada.gov.ua.
20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020 р. № 552-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-IX.
21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон України від 28 квітня 2021 року № 1423-IX URL: www.rada.gov.ua.
22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24 березня 2022 року № 2145-IX URL: www.rada.gov.ua.
23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>;
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель: Закон України від 19 жовтня 2022 року №2698-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20>
25. Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України: Закон України, 28 липня 2023 року № 3285-IX. Голос України від 26.10.2023 № 38.
26. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. URL: www.rada.gov.ua/.

7.1.2. Література

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. К.: Знання. 2005. 445 с.
2. Велика українська юридична енциклопедія у 20т. Т.16: Земельне та аграрне право, Харків: Право. 2019. 696с.
3. Вівчаренко О. А. Правова охорона земель в Україні. О. А. Вівчаренко. К.: ЮрінкомІнтер, 2010. 336 с.
4. Гетьман А.П. Теоретико-методологічні засади формування національної доктрини земельного права. Право України. 2020. №5. С.29-42
5. Земельне право України: підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. С.179-186.
6. Земельне право України: підручник. Беженар Г. М., Бондар Л. О., Гавриш Н. С. та ін. / за ред. О. О. Погрібного та І. І. Каракаша. К.: Істина, 2009. 600 с.

7. Земельне право України: навчальний посібник / І.І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитоновна та ін. / за ред. І. І. Каракаша та Т. Є. Харитоновної. Одеса: Юридична література, 2017. 588 с.
8. Земельне право України: навч. посіб / А. М. Мірошніченко. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Алерта, 2012. 391 с.
9. Кулинич П. Ф. Земельне законодавство України періоду земельної реформи: основні тенденції розвитку. *Право України*. 2020. №5. С.63-75
10. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Логос, 2011. 688 с.
11. Кулинич П.Ф. Деокупація українських територій та відновлення прав громадян на землю. *Юридичний вісник України*. №1-3, 1-24 січня 2023. С.16-18.
12. Кулинич П. Ф. Відкриття другого етапу земельного ринку: міфи, переваги, перспективи. *Юридичний вісник України* №48-49. 1-15 грудня 2024. С.30-31.
13. Коваленко Т. Правові аспекти адаптації земельного законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Текст] / Т.Коваленко. Публічне право. 2016. №2. С.19-26.
14. Ковальський Д. В. Земельно-процесуальні правовідносини: монографія. Д. В. Ковальський. К.: ЮрінкомІнтер, 2009. 176с.
15. Костяшкін І. О. Право загального землекористування: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2010. 148 с.
16. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія. К.-Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2016. 429 с.
17. Костяшкін І. О. Окремі аспекти права власності на землю Українського народу. *Університетські наукові записки*. 2017. № 3. С. 204–214.
18. Костяшкін І.О. Навроцький В.А. Конституційно-правові гарантії набуття права приватної власності на землю в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 3. С.94-99 DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.3.20>
19. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: Монографія.ЮрінкомІнтер, 2006. 544с.
20. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України: (за станом нормат.-прав. актів та суд. практики на 10 квіт. 2013 р.) / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. 5-те вид., змін. і допов. К.: Правова єдність, 2013. 542 с.
21. Носік В. В. Земельне право і законодавство України: системна криза чи зміна парадигми в умовах реалізації цілей сталого розвитку в Україні до 2030 року? *Право України*. 2020. №5. С.76-90.
22. Вирішення спорів у сфері природокористування Вісьтак М. Я., Жолнович О. І., Кагановська Т. Є. та ін. / під ред. У. Гельманна, К. П. Пейчева. — Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2015. 152 с.

7.1.3. Додаткові джерела

1. Білоголовий Я. Чотири аспекти поновлення оренди землі. *Юридичний вісник України*. №47-49, 18-30 листопада 2022. С.19.
2. Бондар М. У ВС обговорили особливості адаптації земельного законодавства України до вимог ЄС та гарантії прав на землю// *Юридичний вісник України*. — 2021. - №22-23, 11-24 червня. С.8-9.
3. Бондаренко Н. Конфіскація земельних ділянок у власність держави. *Юридичний вісник України* №20-22, 17-31 травня 2024. С.38-39.
4. Бурдін М. Столипінська реформа земельних відносин та її зв'язок із цивілізаційно-правовим розвитком України [Текст] / М. Бурдін // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – №10. - С.71-76.

5. Бурдін М. Земельні відносини в інституційно-правовому і соціальному вимірі [Текст] / М. Бурдін // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – №12. – С.114-120.
6. Бусуйок Д. Державне управління у сфері раціонального використання й охорони земель: межі регулювання земельного та адміністративного права / Діана Бусуйок // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 6. – С. 95-97.
7. Бурдін М. Столипінська реформа земельних відносин та її зв'язок із цивілізаційно-правовим розвитком України [Текст] / М. Бурдін // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – №10. – С.71-76.
8. Бурдін М. Земельні відносини в інституційно-правовому і соціальному вимірі [Текст] / М. Бурдін // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – №12. – С.114-120.
9. Гордійчук Д. В Україні з'явиться єдиний земельний банк Юридичний вісник України. №34-36, 1-18 вересня 2023. С.38-39.
10. Гринько С.Д., Костяшкін І. О. Право власності на землю територіальних громад. Університетські наукові записки. 2020. № 6 (78). С. 174-183.
11. Загурська А. Ринок землі під час війни та чи дійсно купити землю стало простіше? *Юридичний вісник України*. №32-33, 11-31 серпня 2023. С.14-15.
12. Костяшкін І.О. Соціальна функція права власності на землю в Україні: поняття та істотні ознаки / І.О. Костяшкін // Право України. – 2012. - № 6. – С.181-188
13. Костяшкін І.О. Безоплатна приватизація землі як умова забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні / І.О. Костяшкін // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 8. – С. 61-67
14. Костяшкін І.О. Окремі питання правового регулювання цільового призначення земель як умови забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні/ І.О. Костяшкін // Наукові записки Хмельницького університету управління та права. – 2013. - № 3 (47). – С 316-323.
15. Костяшкін І.О. Розподіл земель у правовому забезпеченні соціальної функції права власності на землю в Україні // Прикарпатський юридичний вісник. Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ. – Випуск 3 (6). – 2014р. – 364 с. (134-144с.)
16. Костяшкін І.О. Проблеми забезпечення соціальної функції права власності на землю за надзвичайних умов / І.О. Костяшкін // Університетські наукові записки – 2015. - № 3. – С. 108-117.
17. Костяшкін І.О. Луцюк О.В. Правове забезпечення сталого розвитку як умова раціонального використання земель. Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». 2021р. Випуск67. С.144-150.
18. Костяшкін І.О., Бригінець О.О. Принцип рівності суб'єктів права власності на землю: проблеми правового забезпечення. Науковий вісник ужгородського національного університету. 2021. № 65. С. 194-199. (IndexCopernicus) URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/issue/archive>.
19. Костяшкін І. О., Заверуха С. В. До питання безоплатного набуття права власності на землю юридичними особами. **Аналітично-порівняльне правознавств.** 2024. № 3. С.445-449 DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.72>
20. Костяшкін І.О. Еколого-правові пріоритети у здійсненні прав на землю в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 6. С.86-91 ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print).
21. Костяшкін І.О. Навроцький В.А. До питання правового забезпечення реквізиції земельної ділянки. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. 2024. № 86. С.150-156 DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.3.22>
22. Кулинич П. Проблеми визначення системи земельного права як галузі правової системи України [Текст] / П. Кулинич // Право України. – 2017. – №5. - С.63-70.
23. Кулинич П. Ринок земель як об'єкт правового регулювання // Право України. - 2005. - №11. - С. 39-43.
24. Кулинич П. Право власності на землю: нові підходи до визначення змісту /

- П. Кулинич // Право України. – 2009. - № 9. – С. 22-29.
25. Ливч Д. Продаж землі іноземцям з ЄС: що підказує Україні досвід європейських країн? Юридичний вісник України. №25-26, 16-30 червня 2024. С.30-31.
26. Місінкевич А. Л. Міжнародний досвід законодавчого забезпечення проведення рекультивації земель / А. Л. Місінкевич // Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2010. - № 2. –С.156-162.
27. Носік В. Вступ до курсу Земельне право України / В. Носік // Право України. - 2012. - №7. - С. 88-104.
28. Туцький Ю. Історичні передумови становлення в Україні інституту викупу земельних ділянок для суспільних потреб / Ю. Туцький // Юридична Україна. – 2012. - №1. – С.75-80.
29. Лобунько А. Еволюція розвитку поділу земель за їх категоріями як основним цільовим призначенням: історія, методологія [Текст] / А. Лобунько // Землевпорядний вісник. – 2015. – №11. - С.17-21.
30. Мірошниченко А. М. Земельна ділянка як об'єкт права: абстракція чи реальність? Право України. 2020. №5. С.91-105.
31. Про приватизацію земельних ділянок: Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12.1992 р. ВВРУ. 1993. № 10. Ст. 79.
32. Савчук В. Межі адміністративно-територіальних одиниць у контексті нових змін// Право України. – 2022. - №2. – С.132-144.
33. Третяк А. Поняття, сутність та зміст раціонального використання землі: теорія, методологія та практика [Текст] / А. Третяк // Землевпорядний вісник. – 2015. – №8. - С.21-25.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <http://mon.gov.ua>
5. <http://www.nads.gov.ua>
6. <http://www.me.gov.ua>
7. <http://www.dsiu.gov.ua>
8. <http://www.archives.gov.ua>